

УДК 378.09

DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-2-179-188

THE PROBLEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF MARINEINDUSTRY SPECIALISTS IN THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL THEORY

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

SERHIY VOLOSHINOV,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0001-7436-514X>

s_voloshinov@ukr.net

Kherson State Maritime Academy

СЕРГІЙ ВОЛОШИНОВ,

кандидат педагогічних, доцент

Херсонська державна морська
академія

✉ 20 Ushakova St.,
Kherson, Ukraine, 73000

✉ вул. Ушакова, 20,
м. Херсон, 73000

Original manuscript received: July 17, 2019

Revised manuscript accepted: September 24, 2019

ABSTRACT

The article is based on the systematization of scientific and pedagogical works related to the professional training of maritime professionals in the Google Scholar Scientific Search System and the electronic catalogs of the National Library of Ukraine. Author submitted his quantitative and qualitative analysis. The dissertation researches of modern Ukrainian scientists, in particular Barsuk S.L., Voloshinov S.A., Gerganov L.D., Dobroshtan O.O., Kozak S.V., Litvinenko I.Y., Osadcha K.P., Primina N.M., Sokol I.V., Spichak T.S., Frolova O.O. are analyzed in detail. Thus, based on scientific activity, which has been documented in different time periods, there has been an increase in research on the professional training of maritime professionals and in particular ship navigators. The following aspects of studying the problem of professional training of specialists in the marine industry in the scientific and pedagogical theory have been identified: formation of foreign language competence (Barsuk S.L., Kozak S.V., Litvinenko I.Y., Primina N.M.), formation of professional competence (Gerganov L.D., Sokol I.V.), algorithmic training (Voloshinov S.A.), mathematics teaching (Spichak T.S., Dobroshtan O.O.), formation of socio-cultural competence (Frolova O.O.), training for profession-oriented communication (Smelikova V.B.). In the work it is noted that the dissertation research aspects in the formation of foreign language communicative competence of maritime specialists are based on the requirements of the international maritime industry documents, especially the professional activity in multinational environment and increasing competition in the global labor market. The study also points out that the formation of the same professional competence of navy professionals is theoretically and experimentally tested by structural models in the process of study of professional disciplines and production. It is noted that the study of mathematics by future maritime specialists should be built on the model of a methodological system for the implementation of

cross-curricular links. Further searches are seen in the study of the analysis of practical experience of professional training of marine industry in Ukraine.

Keywords: *marine industry specialists, vocational training, pedagogical theory.*

Вступ. Реформа вищої системи освіти України спричинює пошуки доцільних та оптимальних шляхів підвищення ефективності професійної підготовки фахівців у ЗВО. Світовий морський ринок праці сьогодні при надлишку пропозиції рядових кадрів, відчуває нестачу в командному складі – близько 16-17 тисяч офіцерів. Як наслідок, спостерігається досить жорстка конкуренція між країнами-лідерами з постачання офіцерських кадрів на флот. Україна знаходиться на шостому місці в цьому списку (Український морський ринок труда, 2018). Отже, проблема якісної професійної підготовки українських фахівців морської галузі є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійній підготовці фахівців присвячені дослідження таких вітчизняних науковців: І. Грищенко, В. Петрук, В. Свистун, В. Ягупов, А. Юрженко, Г. Попова (2019) та ін. Зокрема професійну підготовку судноводіїв та морських спеціалістів досліджували В. Захарченко, О. Дендеренко, В. Чернявський та ін. До аналізу педагогічної теорії у професійній підготовці фахівців вдавалися такі науковці: Д. Айстраханов, Н. Батечко, Н. Задорожна, К. Осадча та ін. Зокрема, К. Осадча пропонує класифікувати наукові роботи з обраної проблеми за напрямками, що дозволяє узагальнити та систематизувати їх результати (2017).

Для вивчення й систематизації досвіду професійної підготовки фахівців морської галузі в Україні у статті поставлено за **мету** здійснити аналіз науково-педагогічної теорії.

Методи та методики дослідження. Задля досягнення мети, нами був використаний комплекс таких методів: метод термінологічного аналізу, узагальнення даних, методологічні методи (компетентнісний підхід, системний підхід, діяльнісний підхід).

Результати та дискусії. Вирішення проблеми ефективної професійної підготовки фахівців морської галузі та її подальші перспективи значною мірою залежать від ґрунтовного вивчення накопиченого досвіду з цієї проблематики. Проаналізуємо вітчизняні дослідження з проблеми професійної підготовки фахівців морської галузі.

Нами було здійснено пошук науково-педагогічних праць, що стосуються професійної підготовки фахівців морської галузі, у системі пошуку наукової літератури GoogleАкадемія та електронних каталогах Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. Пошук було реалізовано за двома групами ключових слів: 1-а група – “морські фахівці”, “фахівці морської галузі”, “морські спеціалісти”; 2-а група – “судноводії”, “судноплавці”. Результати пошуку викладені у таб. 1 та таб. 2. Таблиці розділені за часовими періодами (декадами) (1970-1979 рр., 1980-1989 рр., 1990-1999 рр., 2000-2009 рр., 2010-2018 рр.) та групами ключових слів.

Таблиця 1

Узагальнення результатів пошуку у GoogleАкадемія

Декада	Морські фахівці, фахівці морської галузі, морські спеціалісти	Судноводії, судноплавці
1960-1969 pp.	4	0
1970-1979 pp.	4	0
1980-1989 pp.	3	0
1990-1999 pp.	122	0
2000-2009 pp.	2 130	5
2010-2018 pp.	6 670	104
Загалом	8933	109

Цифри, наведені у таблиці, вказують на кількість публікацій з окремої групи ключових слів за роками з 1960 по 2018 рік. Протягом усіх періодів можна виявити наукові внески, що стосуються професійної підготовки фахівців морської галузі та судноводіїв. Також можна констатувати зростання кількості досліджень з кожною декадою, що може бути обумовлено не лише зростанням кількості досліджень з означеної проблеми, а й збільшенням доступу до оцифрованих наукових видань.

Таб. 2. містить результати пошуку в базах авторефератів дисертацій, реферативній базі даних, базі книжкових видань та компакт-дисків Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Таблиця 2

Узагальнення результатів пошуку в електронних каталогах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського

Декада	Морські фахівці, фахівці морської галузі, морські спеціалісти			Судноводії, судноплавці		
	Книги	Дисертації	Статті	Книги	Дисертації	Статті
2000-2009 pp.	0	0		2	1	0
2010-2018 pp.	0	0	10	0	11	30
Разом		10			44	

Цифри, наведені в таблиці, стосуються кількості позицій за кожною з баз (книги – книжкові видання та компакт-диски, дисертації – автореферати дисертацій, статті – реферативна база даних). Грунтуючись на науковій діяльності, що документально зафіксована в різні часові періоди, можна констатувати також зростання досліджень щодо професійної підготовки фахівців морської галузі та зокрема судноводіїв.

Дослідження кількості публікацій по кожній з груп ключових слів надає вибірку структурованих історично систем знань, які можна застосовувати для опису вкладу досліджень щодо професійної підготовки фахівців морської галузі протягом усього взятого часового відрізка.

Для фіксації ступеня проведення досліджень за проблемою підготовки фахівців морської галузі із підсумкового набору даних були обрані результати, що відносяться до дисертацій педагогічної галузі.

Розробці та експериментальній апробації ефективності дидактичного забезпечення умов базисного етапу формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту присвячено дослідження С. Козак (2001). Дослідницею визначено закономірності процесу формування іномовної комунікативної в майбутніх фахівців морського флоту на базовому етапі вивчення ними іноземної мови у вищому морському навчальному закладі, а також доведено, що висока ефективність формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту досягається в межах технології навчання іноземної мови, заснованої на засадах принципу рольової перспективи, що передбачає забезпечення ситуативно-тематичного структурування навчального матеріалу; практичну реалізацію комунікативних намірів тих, хто навчається, в усіх видах мовленнєвої діяльності, імітуючих предметний і соціально-рольовий контексти їхнього спілкування із зарубіжними партнерами; систематичне відпрацювання ними алгоритмів основних типів діалогічного висловлювання в офіційних та неофіційних сферах комунікації.

Дослідником І.В. Соколом теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель і педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін (2011). Він наголошує, що традиційна система організації освітнього процесу у морських вищих навчальних закладах не забезпечує достатньою мірою ефективного формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв. Доведено, що таку функцію може виконати технологія навчання курсантів морських навчальних закладів, орієнтована на професійну підготовку майбутнього судноводія і побудована на засадах системного, особистісно-діяльнісного і андрагогічного підходів та таких педагогічних умовах: управління якістю формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв шляхом моніторингу процесу навчання морехідної астрономії та його результатів; застосування диференційованого підходу до формування у майбутніх судноводіїв професійної компетентності; реалізація міжпредметних зв'язків з фундаментальними та професійними дисциплінами, пов'язаними з навчанням майбутніх судноводіїв основ судноводіння; комп'ютерна підтримка навчально-пізнавальної діяльності курсантів з фахових дисциплін; готовність викладача до реалізації моделі формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв та умов, що забезпечують її результативність. Практичну значущість дослідження представляє те, що дослідником обґрунтовано задачний підхід до вивчення фахових дисциплін, при якому формування знань і досвіду виконання професійних дій відбувається через створення системи спеціальних задач і практичних завдань до кожного розділу навчальної дисципліни та побудову викладу матеріалу у вигляді створення проблемних ситуацій, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю.

На алгоритмічній підготовці майбутніх судноводіїв зосереджено дослідження С. Волошинова (2012), в якому розроблено методичну

систему візуальної підтримки алгоритмічної підготовки судноводіїв, що ґрунтується на принципах наочності, інтегрованості, професійної орієнтації та активності студентів; розроблено та доведено ефективність дидактичної моделі алгоритмічної підготовки майбутніх судноводіїв до вирішення професійно-орієнтованих завдань; визначено педагогічні умови алгоритмічної підготовки майбутніх судноводіїв засобами інтенсивного використання наочності.

Дослідницею Т. Спичак розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено модель методичної системи реалізації міжпредметних зв'язків (МПЗ) у навчанні вищої математики майбутніх судноводіїв, побудовану на засадах особистісно-діяльнісного, компетентнісного, технологічного та адаптаційного підходів і принципів фундаментальності, наступності, професійної спрямованості, МПЗ та інформатизації, що поєднує модульно-рейтингову та комп'ютерно-орієнтовану технології навчання. Також у її дослідженні (2014) обґрунтовано організаційно-педагогічні умови її впровадження у навчання судноводіїв вищої математики у морських ВНЗ; запропоновано ряд можливих моделей реалізації МПЗ вищої математики з іншими навчальними дисциплінами та розроблено технологію реалізації МПЗ вищої математики та загальнотехнічних і фахових дисциплін, яка включає адаптаційний, когнітивно-діяльнісний і професійний етапи.

Продовжуючи дослідження мовної підготовки фахівців морського флоту, започатковане С. Козак, дослідниця І. Литвиненко(2015) науково обґрунтувала та розробила методику навчання читанню англомовної фахової літератури студентів спеціальності "Судноводіння на морських шляхах" на засадах інтеграції з використанням запропонованого прийому гіпертекстового розширення інформаційного поля читача. Цю ж проблематику висвітлено в дисертаційній роботі С. Барсук (2016), в якій теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено дидактичну модель та авторську методику впровадження педагогічних умов формування іншомовного професійного діалогічного мовлення майбутніх судноводіїв на засадах комунікативно-когнітивного підходу. Пізніше вона була розширена новими здобутками у дослідженні Н. Пріміної (2017), в якому обґрунтовано й апробовано методику навчання майбутніх судноводіїв читанню англомовних лоцій, дидактичних і методичних принципів навчання читанню англомовних лоцій майбутніх судноводіїв та змодельовано восьмиетапність процесу. Це дозволило підвищити ефективність навчання читання англомовних лоцій майбутніх судноводіїв, а отже, удосконалити професійну підготовку майбутніх фахівців морської галузі.

Необхідністю підвищення рівня сформованості соціокультурної компетенції майбутніх судноводіїв, що зумовлена вимогами міжнародних документах морської галузі, особливостями професійної діяльності в мультинаціональному середовищі та зростанням конкуренції на світовому ринку праці, актуалізоване дослідження О.О. Фролової (2015). У ньому вона довела, що результатом навчання за запропонованою

моделлю формування соціокультурної компетенції майбутніх судноводіїв стало: зростання рівня сформованості соціокультурної компетенції за визначеними критеріями та показниками; удосконалення міждисциплінарних зв'язків, а також ефективна професійна підготовка майбутніх судноводіїв базових вищих морських навчальних закладів до роботи в мультинаціональному судовому екіпажі.

Розробці, теоретичному обґрунтуванню й експериментальній перевірці моделі комп'ютерно-орієнтованої методичної системи навчання вищої математики майбутніх судноводіїв, визначенню організаційно-педагогічних умов її впровадження в освітній процес вищих морських навчальних закладах та створенню навчально-методичного забезпечення засобами мережі Інтернет присвячена дисертаційна робота О. Доброштан (2016). У ній дослідницею доведено, що застосування комп'ютерно-орієнтованої методичної системи навчання вищої математики (ВМ) курсантів та мережевий навчально-методичний комплекс є тими чинниками, що дозволяють суттєво впливати на рівень сформованості когнітивного, діяльносного та особистісного компонентів їх математичної компетентності за рахунок: інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності курсантів; їх участі у проектуванні особистісних досягнень з засвоєння курсу ВМ та усвідомлення ролі математичної підготовки в майбутній професійній діяльності; надання права вибору курсантам рівня засвоєння курсу ВМ та методів, форм і засобів навчання а також способів контролю здобутих результатів; зростання пізнавальної активності, самостійності і відповідальності курсантів під час роботи у створеному ІКНС; набуття умінь використовувати різні типи програмного забезпечення курсу ВМ, а також збагачення досвіду роботи в мережі Internet та застосування ІТ у навчально-пізнавальній і професійній діяльності.

В. Смеліковою (2017) досліджено проблему підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень та практики навчальної роботи, дослідницею окреслено педагогічні умови, що сприяють підвищенню ефективності процесу підготовки майбутніх судноводіїв допрофесійно-орієнтованого спілкування: формування мотивації допрофесійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв; розроблення інструктивно-методичної бази процесу впровадження кейс-технологій у підготовку майбутніх судноводіїв допрофесійно-орієнтованого спілкування; інтеграція кейс-технологій, нових і традиційних методів та форм навчання професійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв.

Реалізація цих педагогічних умов і впровадження моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій дозволили дослідниці досягти суттєвих змін у сформованості рівня професійно-орієнтованого спілкування в курсантів, що свідчить про доцільність запропонованих підходів.

Одним із найґрунтовніших досліджень означеної проблематики є

наукова робота Л. Герганова (2016). У ній дослідник проаналізував сучасний стан і визначив проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників морського профілю на виробництві та обґрунтував базові поняття і категорії їхньої професійної підготовки. Важливим теоретичним надбанням цієї роботи є обґрунтування концепції професійної підготовки робітників морського профілю на виробництві, що передбачає створення сприятливих організаційних, педагогічних, методичних і кадрових умов для професійної підготовки робітників морського профілю на виробництві, орієнтована на їхній безперервний професійний розвиток шляхом якісної професійної підготовки плавскладу, використання в освітньому процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та навчального обладнання, забезпечення конкурентоспроможності українських моряків та прискорення їхньої професійної адаптації, підвищення ефективності використання професійно підготовлених кадрів для флоту за рахунок проходження технологічної і плавальної практики на судах роботодавців.

Розроблена Л. Гергановим на основі вимог системи управління якістю ISO9001-2008, міжнародних Конвенцій і Кодексу про стандарти підготовки, дипломування моряків і несення вахти (ПДНВ) модель професійної підготовки кваліфікованих робітників морського профілю на виробництві уможливило здійснення освітнього процесу на основі сучасного навчально-методичного забезпечення, інноваційних педагогічних технологій, тренажерних комплексів, упровадження об'єктивних критеріїв оцінювання рівнів розвиненості професійної компетентності моряків згідно з Кодексом ПДНВ.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про те, що ґрунтовні наукові дослідження щодо професійної підготовки фахівців морської галузі зосереджені на таких її аспектах: формування іншомовної компетентності (С. Барсук, С. Козак, І. Литвиненко, Н. Приміна), формування професійної компетентності (Л. Герганов, І. Сокол), алгоритмічна підготовка (С. Волошинов), навчання математики (Т. Спичак, О. Доброштан), формування соціокультурної компетенції (О. Фролова), підготовка до професійно-орієнтованого спілкування (В. Смелікова). Не достатньо висвітленими залишається низка проблем професійної підготовки фахівців морської галузі, зокрема питання загальнонаукової, технічної, інформатичної, фізичної, громадянської підготовки, реалізації практико-орієнтованого та компетентнісного підходів, неперервної освіти.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження ми вбачаємо в дослідженні здійснення аналізу практичного досвіду професійної підготовки фахівців морської галузі в Україні.

Література

1. Барсук С.Л. Педагогічні умови формування іншомовного професійного мовлення майбутніх судноводіїв на засадах комунікативно-когнітивного підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон , 2016. 20 с.

2. Волошинов С.А. Алгоритмічна підготовка майбутніх судноводіїв з системою візуальної підтримки в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2012. 20 с.
3. Герганов Л.Д. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників морського профілю на виробництві : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 40 с.
4. Доброштан О.О. Комп'ютерно-орієнтована методична система навчання вищої математики майбутніх судноводіїв : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Херсон, 2016. 295 с.
5. Козак С.В. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту: автореф. дис.... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Одеса, 2001. 21 с.
6. Литвиненко І.Ю. Методика навчання студентів технічних спеціальностей англомовного читання на засадах інтеграції : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2015. 20 с.
7. Осадча К.П. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності у педагогічній теорії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. 4 (90). С. 109-115
8. Пріміна Н.М. Навчання читання англомовних лоцій майбутніх судноводіїв : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2017. 325 с.
9. Смелікова В.Б. Підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2017. 305 с.
10. Сокол І.В. Формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2011. 20 с.
11. Спичак Т.С. Методична система реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні математики майбутніх судноводіїв : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Херсон, 2014. 20 с.
12. Украинский морской рынок труда: время – консолидироваться! URL: <https://sudohodstvo.org/ukrainian-sea-labor-market-time-to-consolidate>(дата звернення 13.01.2018).
13. Фролова О.О. Формування соціокультурної компетенції майбутніх судноводіїв у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2015. 20 с.
14. Popova H.V., Yurzenko A.Y. Competency framework as an instrument to assess professional competency of future seafarers, Proc. 15 th Int. Conf. ICTERI 2019. Volume I: Main Conference. – Kherson, Ukraine, June 12-15, 2019. P. 409-413.

References

1. Barsuk S.L. (2016). Pedagogical conditions for the formation of a foreign language professional speech of future navigators on the basis of communicative-cognitive approach [Extended abstract of candidate's thesis. Kherson. 20 p. [in Ukrainian].
2. Voloshynov S.A. (2012) Alhorytmichna pidhotovka maybutnikh sudnovodiyiv z systemoyu vizual'noyi pidtrymky v umovakh informatsiyno-komunikatsiynoho pedahohichnogo seredovyschcha [Algorithmic training of future navigators with a system of visual support in the conditions of information and communication pedagogical environment] Extended abstract of candidate's thesis. Kherson. 20 p. [in Ukrainian].
3. Herhanov L.D. (2016) Teorychni i metodychni zasady profesiynoyi

pidhotovky kvalifikovanykh robotnykiv mors'koho profilu na vyrobnyts'tvi [Theoretical and methodological principles of professional training of skilled workers of the marine profile in production]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv.40 p. [in Ukrainian].

4. Dobroshtan O.O. (2016) Komp'yuterno-orientovana metodychna systema navchannya vshchoyi matematyky maybutnikh sudnovodiyiv [Computer-Oriented Methodical System of Teaching Higher Mathematics of Future Navigators] Extended abstract of candidate's thesis. Kherson. 295 p. [in Ukrainian].

5. Kozak S.V. (2001) Formuvannya inomovnoyi komunikatyvnoyi kompetensi yi maybutnikh fakhivtsiv mors'koho flotu [Formation of foreign language competence of future specialists of the Navy] Extended abstract of candidate's thesis. Odessa. 21p. [in Ukrainian].

6. Lytvynenko Yu. (2015) Metodyka navchannya studentiv tekhnichnykh spetsial'nostey anhlomovnoho chytannya na zasadakh intehratsiyi [Methods of teaching students of technical specialties of English reading on the principles of integration] Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv.20 p. [in Ukrainian].

7. Osadcha K.P. (2017) Problema profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv do t'yutors'koyi diyal'nosti u pedahohichniy teorii [The problem of future teachers' professional training for tutoring in pedagogical theory]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*.4 (90). P. 109-115. [inUkrainian].

8. Primina N.M.(2017) Navchannya chytannya anhlomovnykh lotsiy maybutnikh sudnovodiyiv [Teaching Reading English-speaking Lotions of Future Navigators].Candidate's thesis. Odessa. 325 p. [inUkrainian].

9. Smelikova V.B. (2017) Pidhotovka maybutnikh sudnovodiyiv do profesiyno-orientovanoho spilkuvannya zasobamy keys-tekhnologiy [Training of future navigators for professionally oriented communication by means of case technologies] Candidate's thesis. Kherson. 305 p. [inUkrainian].

10. Sokol I.V. (2011) Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh sudnovodiyiv u protsesivny vchennya fakhovykh dystsyplyn [Formation of professional competence of future navigators in the process of study of professional disciplines]. Extended abstract of candidate's thesis.20 p. [inUkrainian].

11. Spychak T.S. (2014) Metodychna systema realizatsiyi mizhpredmetnykh zv'yazkiv u navchanni matematyky maybutnikh sudnovodiyiv [Methodical system of realization of cross-curricular relations in teaching mathematics of future navigators].Extended abstract of candidate's thesis.20 p. [inUkrainian].

12. Ukrainskiy morskoy rynek truda: vrema – konsolidirovat'sya! [Ukrainian maritime labor market: time to consolidate!].Retrieved from <https://sudohodstvo.org/ukrainian-sea-labor-market-time-to-consolidate> [in Russian].

13. Popova, H. & Yurzhenko, A. (2019) Competency framework as an instrument to assess professional competency of future seafarers, Proc. 15th Int. Conf. ICTERI 2019. Volume I: Main Conference. Kherson. P. 409-413.[in English].

АНОТАЦІЯ

У статті автор на основі систематизації науково-педагогічних праць, що стосуються професійної підготовки фахівців морської галузі, у пошуку наукової літератури Google Академія та електронних каталогах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського подав його кількісний та якісний аналіз. Докладно вивчено дисертаційні дослідження сучасних українських науковців, зокрема Барсук С.Л., Волошинова С.А., Герганова Л.Д., Доброштан О.О., Козак С.В., Литвиненко І.Ю., Осадчої К.П., Приміної Н.М., Сокола І.В., Спичак Т.С., Фролової О.О. Так, ґрунтуючись на науковій діяльності, що документально зафіксована в різні часові періоди, було констатоване зростання досліджень щодо професійної підготовки фахівців морської галузі та зокрема судноводіїв. Визначено такі аспекти вивчення проблеми професійної

підготовки фахівців морської галузі в науково-педагогічній теорії: формування іншомовної компетентності (С.Л. Барсук, С.В. Козак, І.Ю. Литвиненко, Н.М. Пріміна), формування професійної компетентності (Л.Д. Герганов, І.В. Сокол), алгоритмічна підготовка (С.А. Волошинов), навчання математики (Т.С. Сличак, О.О. Доброштан), формування соціокультурної компетенції (О.О. Фролова), підготовка до професійно-орієнтованого спілкування (В.Б. Смелікова). У статті зазначається, що дисертаційні дослідження аспектів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх морських спеціалістів зумовлені вимогами міжнародних документів морської галузі, особливостями професійної діяльності в мультинаціональному середовищі та зростанням конкуренції на світовому ринку праці. У дослідженні також наголошується, що формування ж професійної компетентності фахівців морського флоту теоретично та експериментально перевіряється структурними моделями в процесі вивчення фахових дисциплін та на виробництві. Зазначається, що вивчення математики майбутніми морськими спеціалістами має бути побудовано на моделі методичної системи реалізації міжпредметних зв'язків. Подальші пошуки вбачаються в здійсненні аналізу практичного досвіду професійної підготовки фахівців морської галузі в Україні.

Ключові слова: фахівці морської галузі, професійна підготовка, педагогічна теорія.